

ArcheoLogic

Notitie AL172

Selectieadvies Goirle Boschens-West

ArcheoLogic ■ ■ the missing link

ARCHEOLOGIC NOTITIE AL172

Selectieadvies Goirle Boschkens-West

INLEIDING

ArcheoLogic heeft in opdracht van de gemeente Goirle onderhavig selectieadvies opgesteld op basis van de onderzoeksrapporten van verschillende archeologische onderzoeken die zijn uitgevoerd binnen het plangebied Boschkens-West te Goirle.

Boschkens-West betreft een plangebied met een totale oppervlakte van ca. 73,8 ha. Aanleiding voor het archeologisch onderzoek is de door de gemeente Goirle geplande ontwikkeling van een woonomgeving in het onderhavige plangebied. De bodemverstorende werkzaamheden die gepaard gaan met deze herinrichting kunnen mogelijke archeologische waarden in het plangebied beschadigen of vernietigen. Conform de Monumentenwet 1988 dient archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd voordat ingrepen plaatsvinden die tot bodemverstoring leiden.

Het doel van de uitgevoerde onderzoeken is het in kaart brengen (en indien nodig waarderen) van de in het plangebied Boschkens-West aanwezige archeologische resten teneinde tot een selectie van archeologische waarden te komen. De verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd door Bilan, BAAC en ArcheoPro in de periode van 1999 tot en met 2008. Het doel van dit selectieadvies is een uitspraak doen over de aanwezige archeologie binnen het plangebied en de behoudenswaardigheid daarvan. De gemeente Goirle moet vervolgens een selectiebesluit nemen. Op basis van het te nemen selectiebesluit zal dan moeten worden bepaald wat de vervolgstappen zijn met betrekking tot het veiligstellen van de aanwezige archeologische waarden.

RESULTATEN ONDERZOEKEN

Tussen 1999 en 2008 zijn in het plangebied Boschkens-West een vijftal archeologische onderzoeken uitgevoerd. De resultaten van deze uitgevoerde onderzoeken zijn weergegeven in (zie ook bijlage 1):

Bureauonderzoek:	Biggelaar, F.T.A.M. van den & Smit, B.J. 1999, <i>Standaard Archeologische Inventarisatie Surfplas-Boschkens-Bakertand</i>, ITHO Archeologische Reeks 25, Tilburg.
Bureau- en booronderzoeken:	Dautzenberg, S. 2002, <i>Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) Surfplas Boschkens-Bakertand (gemeenten Goirle en Tilburg)</i>, Tilburg (Bilan rapport 2002/5).

Gheysen, K. 2003, <i>Boschkens Bakertand, Archeologisch vooronderzoek van de resterende delen</i>, Tilburg (Bilan rapport 2003/41). |
| Verkenkend en karterend booronderzoek: | Exaltus, R. & Orbons, J. 2008, <i>De Boschkens, Goirle. Gemeente Goirle. Inventariserend Veldonderzoek (IVO); Oppervlaktekartering en karterend booronderzoek</i>, Maastricht (ArcheoPro Archeologisch rapport 802). |

Proefsleuvenonderzoek: Weerden, J.F. van der 2003, Goirle, Boschkens-Bakertand, Aanvullend Archeologisch Onderzoek, 's Hertogenbosch (BAAC-rapport 03.043).

De eerste stap van het archeologisch onderzoek in het plangebied Boschkens-West werd gezet in 1999 toen door het Instituut voor Toegepast Historisch Onderzoek te Tilburg een bureauonderzoek werd uitgevoerd.¹ In dit bureauonderzoek werd aanbevolen op gedeelten van het plangebied een aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren.

Op basis van de aanbevelingen van het bureauonderzoek werd in 2001 door Bilan een bureau- en booronderzoek uitgevoerd in het zuiden en zuidwestelijke deel van het plangebied Boschkens-West (zie ook bijlage 1).² Het bureau- en booronderzoek leverde aanwijzingen op voor een bewoningscontinuïteit vanaf de IJzertijd tot op heden. Dit geeft het gebied een bijzondere wetenschappelijke en cultuurhistorische waarde, aldus Bilan. Het plangebied ligt op een terrein dat ooit een esdekcomplex vormde dat zich aaneengesloten uitstrekte van de beekdalen van de Katsbogte en de Lije. Het esdek vindt waarschijnlijk haar oorsprong voor het eind van de Middeleeuwen. Rond het essencomplex is sprake van intacte bodemprofielen en zijn vondsten aangetroffen aan het oppervlak en in de boringen. In de toplagen van het esdek zijn vooral middeleeuwse vondsten aangetroffen die zijn geïnterpreteerd als 'mestvondsten'. Deze vondsten zijn met de bemesting meegekomen en wijzen dus niet op resten in de bodem. Onder het esdek werden daarnaast ook verschillende archeologische resten aangetroffen. Er werden onder anderen fragmenten aardewerk uit de prehistorie, maar ook uit de Romeinse Tijd in de boorkernen aangetroffen. Op basis van deze resultaten heeft Bilan twee contouren aangewezen waar zij vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk achten (zie bijlage).

Tijdens het bureauonderzoek van Bilan dat vooraf aan de boringen was uitgevoerd bleek dat in het plangebied Boschkens-West ook mogelijk een Merovingisch grafveld was gelegen. In 1940 werd op enkele tientallen meters ten zuiden van het plangebied een aantal graven uit de Merovingische tijd gevonden. Vanwege het feit dat zo'n grafveld zich moeilijk in kaart laat brengen door middel van boringen is ervoor gekozen dit grafveld te onderzoeken door middel van proefsleuven. Dit proefsleuvenonderzoek is in maart 2003 door BAAC uitgevoerd.³ Het betrof in totaal 14 proefsleuven van 2 m breed (zie bijlage 1). Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat er sprake is van 'verbruining' van de bodem. Er werden op deze locatie weinig sporen aangetroffen en de vondstdichtheid was er klein. Het looppniveau en de vondstlaag en een deel van de sporen van de vroegere bewoning zijn opgenomen in het esdek. De weinige vondsten die werden aangetroffen zijn aardewerk, waarvan 80% uit de IJzertijd stamt en 10% uit de Romeinse Tijd. Er werd geen botanisch materiaal aangetroffen. Gezien de schaarste van het vroegmiddeleeuwse materiaal is het aannemelijk dat het Merovingische grafveld zich niet tot op dit terrein uitstrekt, maar dat de grens van het grafveld ten zuiden van het plangebied loopt. De wel aangetroffen archeologische resten van het proefsleuvenonderzoek kregen een lage waardering.

Omdat na deze archeologische onderzoeken, nog delen van het plangebied Boschkens-West niet archeologische onderzocht waren is in 2003 door Bilan op deze delen een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zie bijlage 1).⁴ De boringen in het noorden van het plangebied toonden aan dat de bodem

¹ van den Biggelaar & Smit 1999.

² Dautzenberg 2002.

³ van der Weerden 2003.

⁴ Gheysen 2003.

in dit deel verstoord was; er werden slechts recente vondsten gedaan. Bilan beveelt dan ook geen vervolgonderzoek hiervoor aan. Aan de westkant van het plangebied hebben de boringen uit 2003 echter geen verstoring aangetroffen, maar juist een intact bodemprofiel onder het esdek. Onder het esdek kunnen daarom eventueel aanwezige archeologische sporen nog intact zijn. Bilan adviseert op basis hiervan voor dit deel een proefsleuvenonderzoek uit te laten voeren (zie bijlage).

Tijdens het bureau- en booronderzoek van Bilan uit 2003 konden bepaalde delen van het plangebied Boschkens-West niet betreden worden. Daarom heeft de gemeente Goirle in 2007-2008 op deze delen een verkennend en karterend booronderzoek en oppervlaktekartering laten uitvoeren door ArcheoPro (zie bijlage 1).⁵ Zowel tijdens het booronderzoek als tijdens de oppervlaktekartering is slechts modern, van elders aangevoerd materiaal aangetroffen. Er is geen vondstmateriaal aangetroffen dat als archeologisch relevant kan worden beschouwd. De resultaten van het onderzoek geven derhalve geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden.

SELECTIEADVIES ARCHEOLOGIC

Op basis van de resultaten van de verschillende archeologische onderzoeken die in de periode 1999-2008 in het plangebied Boschkens-West zijn uitgevoerd kan worden gesteld dat voor het grootste gedeelte van het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk is (zie bijlage 2). Voor deze delen hoeft bij de ontwikkeling van Boschkens-West geen rekening meer te worden gehouden met archeologie.

Er zijn daarentegen nog een drietal gebieden waar de desbetreffende archeologische onderzoeken vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk achten (zie bijlage 1). ArcheoLogic is echter van mening dat slechts voor één van deze gebieden archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk is indien ontwikkelingen in dit gebied leiden tot bodemverstoring (zie bijlage 2).

In het westelijk en zuidwestelijke deel van het plangebied Boschkens-West heeft Bilan geadviseerd twee kleine terreinen nog te waarderen.⁶ Op beide terreinen heeft Bilan door middel van boringen aangetoond dat hier zowel een dik esdek als een volledig intact bodemprofiel onder dit esdek aanwezig is. Behalve middeleeuws aardewerk dat samen met de es is opgebracht op het land, zijn er echter geen vroegere vondsten en sporen aangetroffen die onder deze esdeklaag bewaard zijn gebleven. Ondanks dat de esdeklaag de natuurlijke grond hieronder goed beschermd, wijst het booronderzoek van Bilan niet op de aanwezigheid van archeologie onder deze laag. ArcheoLogic adviseert daarom dat voor beide terreinen geen vervolgonderzoek noodzakelijk is.

In het zuidoostelijke deel van het plangebied Boschkens-West heeft Bilan ook geadviseerd dat een bepaald terrein nog gewaardeerd moet worden door middel van proefsleuven.⁷ Op dit terrein is, net als bij de vorige twee terreinen, door Bilan door middel van boringen een dik esdek (met middeleeuws aardewerk) als een volledig intact bodemprofiel aangetoond. In tegenstelling tot de vorige twee terreinen, is hier echter op de overgang van het esdek naar het dekzand, aardewerk uit de Late IJzertijd (200-12 v.Chr.) aangetroffen. Vóór de boringen bestond reeds de verwachting dat een Late IJzertijd vindplaats (afgedekt onder een esdek) hier gelegen zou zijn. De bevindingen van het booronderzoek door Bilan lijken dit te onderschrijven. Op basis van de proefsleuven die in 2003 door

⁵ Exaltus & Orbons 2008.

⁶ Dautzenberg 2002; Gheysen 2003.

⁷ Dautzenberg 2002.

BAAC zijn gezet nabij dit terrein kunnen geen uitspraken worden over de mogelijke archeologische sporen en vondsten binnen het nog te waarderen terrein. Om de waarde van de vindplaats te kunnen bepalen zou, indien hier bodemverstorende ingrepen gaan plaatsvinden, dit terrein nog gewaardeerd dienen te worden in de vorm van proefsleuven.

Echter, voor dit waarderende onderzoek geldt geen juridische verplichting meer. Zowel het bestemmingsplan Goirle Boschkens (vaststelling 2002) als Goirle Surfplas (vaststelling 2002) voorzien niet in de bescherming van archeologische waarden, aangezien archeologische dubbelbestemmingen en bijbehorende bestemmingsregels ontbreken. Als er geen dubbelbestemming en bijbehorende bestemmingsregels zijn opgenomen is er geen juridische verplichting voor archeologisch vervolgonderzoek. Tevens vermeldt de toelichting enkel dat er nog verschillende archeologische onderzoeken zullen worden uitgevoerd. Na vaststelling van beide bestemmingsplannen zijn reeds verschillende onderzoeken uitgevoerd (Bilan 2002, Bilan 2003, BAAC 2003, ArcheoPro 2007).

Tevens heeft de gemeente Goirle al uitgebreid archeologisch onderzoek gedaan naar de IJzertijd in het grotere plangebied Goirle Boschkens. In het plangebied Boschkens-Oost is in 2004 door BAAC een archeologische opgraving uitgevoerd in vindplaats Huzarenwei. Deze opgraving was 1,5 hectare groot. Hierbij zijn twaalf huisplattegronden, drie hutkommen, één waterkuil, één waterput en een aantal begravingen aangetroffen en gedocumenteerd. De bewoning dateert uit de Late Bronstijd/Vroege Middeleeuwen (1100-500 v.Chr.), Late IJzertijd (250-12 v.Chr.) en Laat Romeinse tijd (270-450 n.Chr.).⁸

Desondanks heeft de gemeente Goirle de intentie om goed met haar archeologie om te gaan. De vindplaats die resteert na de verschillende onderzoeken betreft enkel de contour in het zuidoostelijk deel van het plangebied Boschkens-West (zie bijlage 2). Men zal de mogelijke archeologie binnen deze contour *in situ* behouden zoals ook is gebeurd bij een deel van de vindplaats Goirle Huzarenwei (Boschkens-Oost); er zal een minimale bodemverstoring plaatsvinden. In situ behoud is mogelijk door bijvoorbeeld op een archeologievriendelijke wijze te funderen en/of door middel van grondophoging zodat bodemingrepen niet de archeologische laag zullen raken en deze dus intact blijft. Op deze wijze blijft de mogelijke archeologie in de bodem behouden. Dit is ook het uitgangspunt van de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz; 2007).

CONCLUSIE

Tussen 1999 en 2008 zijn in het plangebied Boschkens-West een vijftal archeologische onderzoeken uitgevoerd door respectievelijk Bilan, BAAC en ArcheoPro. In opdracht van de gemeente Goirle heeft ArcheoLogic op basis van de resultaten van deze onderzoeken een selectieadvies opgesteld voor het plangebied Boschkens-West. Dit komt er op neer dat voor het grootste gedeelte van het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk is (zie bijlage 2). Voor deze delen hoeft bij de ontwikkeling van Boschkens-West geen rekening meer te worden gehouden met archeologie. Voor één contour binnen Boschkens-West zou nog vervolgonderzoek noodzakelijk zijn indien ontwikkelingen in dit gebied leiden tot bodemverstoring (zie bijlage 2). De gemeente Goirle heeft echter de intentie de mogelijke archeologie binnen deze contour *in situ* te behouden.

⁸ Bink, M. 2005. *Goirle Huzarenwei. Definitief onderzoek*. BAAC-rapport 04.134. 's-Hertogenbosch.

ArcheoLogic ■ ■ the missing link

COLOFON

Opdrachtgever:	Gemeente Goirle
Contactpersoon Opdrachtgever:	Mevr. L. Lossie
Contactpersoon ArcheoLogic:	Dhr. J. de Jong
Auteur:	Dhr. R. Bonnie
Autorisatie:	Dhr. J. de Jong
Datum:	26 augustus 2009
AL Project:	1178

Sleutelwoorden Noord-Brabant, Goirle, Boschkens-west, Middeleeuwen, Late IJzertijd, Selectieadvies, Gemeente Goirle

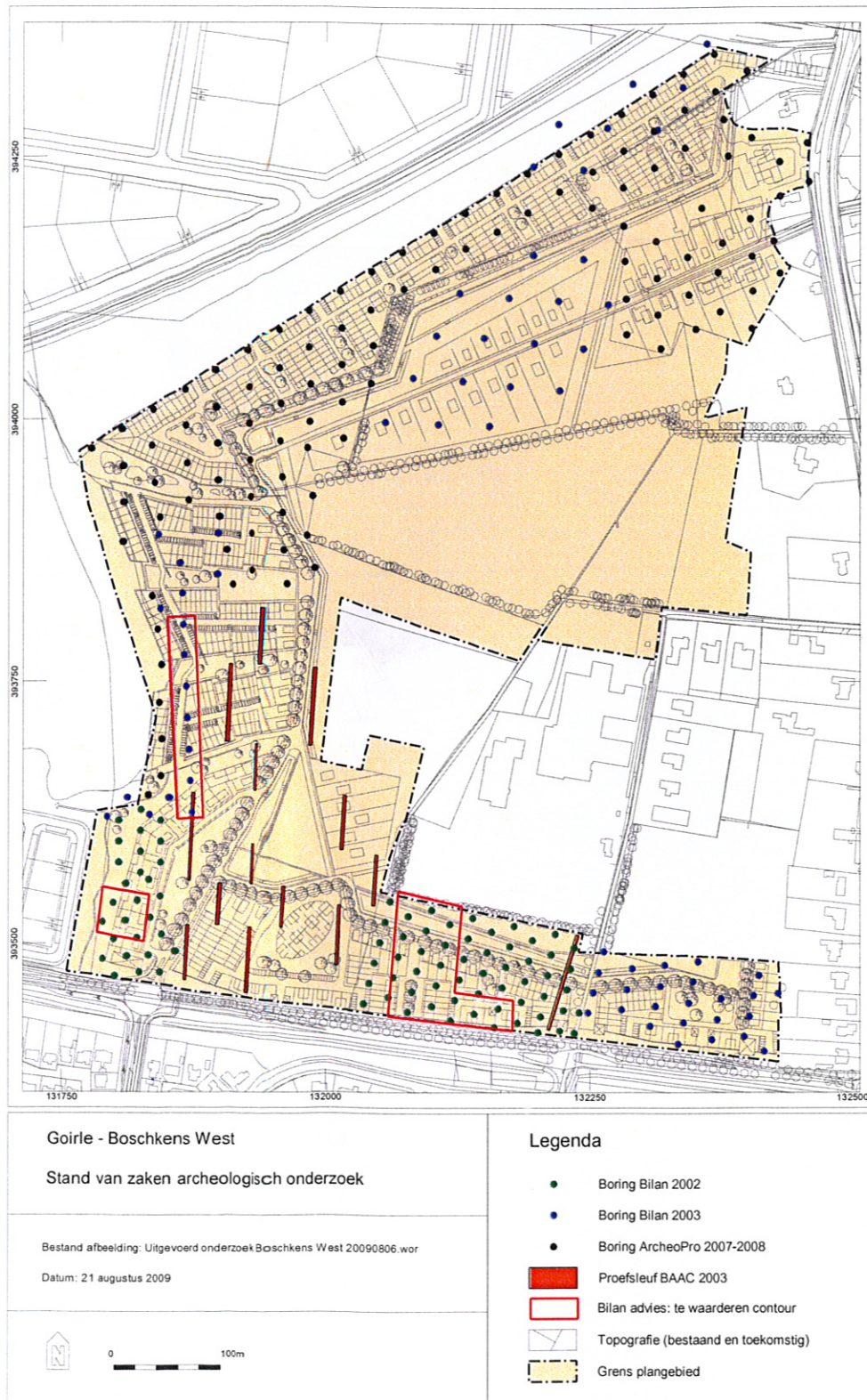

ArcheoLogic ■ ■ the missing link

Raad en daad in archeologisch management

BIJLAGE 1 – STAND VAN ZAKEN ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

BIJLAGE 2 – VERVOLGADVIES

